

Αλεξάνδρου Παπαδιαμάντη

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2011

Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2011

«Τό θαῦμα τῆς Καισαριανῆς»

Σειρά: «Ἐποικοδομητικά» ἀριθμ. 2

Ἐπιμελητής:

Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Copyright: Ἱερά Μητρόπολις
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, 161 21Καισαριανή
Τηλ. 210-72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-45-3

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Λοβερτιάδ 12-16, 116 26 Ἀθήνα
Τηλ. 210.921.7517, 210.921.4820 • Fax: 210.921.7033
www.epitalofos.gr • e-mail: info@epitalofos.gr

Πρόλογος

Μητροπολίτου

Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Τίς 3 Ἰανουαρίου τοῦ 2011, συμπληρώθηκαν 100 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ ἀγίου τῶν Γραμμάτων μας Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη. Καί εἶναι σημαντικό ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, γιὰ τὴν ἐπέτειο αὐτή, ἀφιέρωσε τὰ «Δίπτυχα» τοῦ 2011, δηλαδή τὸ ἐπίσημο Ἡμερολόγιό της, στὸν μεγάλο Σκιαδίτη λογοτέχνη.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἦταν πρώτη, τὸ 2001, ἐπὶ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου, πού διοργάνωσε ἐκδηλώσεις στή μνήμη του, γιὰ τὰ 150 χρόνια ἀπὸ τὴν γέννησή του

(1851). Ἐπίσης ὁ μακαριστός Ἀρχιεπίσκοπος, μέ τόν τρόπο του, συνέβαλε στό νά ἀναστηλωθεῖ ὁ Ναῖσκος τοῦ ἀγίου Ἐλισσαίου, στό Μοναστηράκι, ὅπου οἱ δύο Ἀλέξανδροι (Παπαδιαμάντης καί Μωραϊτίδης) ἔψελναν συχνά, μέ ἱερούργό τόν ἅγιο παπα-Νικόλα Πλανᾶ...

Ἀλλά καί στήν Κύπρο ἡ Ἱερά Μητρόπολη Κύκκου καί Τηλλυρίας ἀφιέρωσε στόν

Παπαδιαμάντη τό ἐγκόλπιο Ἡμερολόγιό της, τοῦ 2011, καί προχώρησε ἕνα βῆμα πάρα πάνω, γράφοντας κοντά στά βιογραφικά του καί τό τροπά-

ρίό του, πού συνέθεσε ὁ Δρ. Χαράλαμπος Μπούσιας, μέγας ὑμνογράφος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.

Στίς 3 Ἰανουαρίου 1911 λοιπόν ἔσθησε τό ἀγιοκέρι τῶν Γραμμάτων μας, ὁ μέγας συγγραφέας Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης στό νησί του, στή Σκιάθο, σέ ἡλικία 60 ἐτῶν.

Τόν Δεκέμβριο τοῦ 1910 προσεβλήθη ἀπό γρίππη, ἰνφλουέντσα τήν ἔλεγον τότε, καί δέν ὑπῆρχαν τά ἀντιβιοτικά γιά νά τόν θεραπεύσουν. Ἔτσι ταχέως τό ἐξασθενημένο ἀπό τίς κακουχίες κορμί του δέν ἄντεξε, ἀλλά ἡ διάνοιά του ἔμεινε μέχρι τέλους σέ ἐγρήγορση καί ἡ ψυχή του καθαρή. Ὁ Σκιαδίτης λόγιος ἱερέας Γεώργιος Ρήγας ἔγραψε γιά τά χριστιανικά τέλη τοῦ κύρ Ἀλέξανδρου, ὅτι ὁ ἴδιος ζήτησε νά τόν ἐπισκεφθεῖ ὁ ἱερέας τῆς Σκιάδου παπα-Ἀνδρέας Μπούρας καί οἱ ἀδελφές του ζήτησαν νά πάει μαζί καί ὁ γιατρός τοῦ νησιοῦ. Μόλις εἶδε τόν ἰατρό τόν ἐρώτησε:

—«Τί θέλεις ἐσύ ἐδῶ;»

—«Ἦρθα νά σε ἰδῶ» τοῦ ἀπάντησε ὁ ἰατρός.

—«Νά ἡσυχάσεις», τοῦ εἶπε, «θά κάμω πρῶτα τά ἐκκλησιαστικά καί ὕστερα νᾶρθεις ἐσύ».

Τόν ἱερέα τόν θέλησε γιά νά τόν κοινωνήσῃ καί τοῦ ἐξήγησε: «Ξεύρεις! Μήπως ἀργότερα δέν καταπίνω...». Κατά τόν ἐξάδελφό του, Ἀλέξανδρο Μωραϊτίδη, τοῦ ἀγίου Βασιλείου κοινωνήσῃ τῶν Ἀχράντων Μυστη-

ρίων γιά τελευταία φορά καί τήν παραμονή τοῦ θανάτου του μαθεύτηκε στό νησί ὅτι τοῦ εἶχε ἀπονεμηθεῖ τό παράσημο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Τό ἀπόγευμα τῆς 2ας Ἰανουαρίου τοῦ 1911 εἶπε στίς ἀδελφές του νά ἀνάψουν ἕνα κερι καί νά τοῦ φέρον καί ἕνα ἐκκλησιαστικό βιβλίο. Τό κερι τό ἔφεραν καί τό ἀναψαν, ἀλλά νά διαβάσει δέν μποροῦσε καί τούς εἶπε: «*Ἀρῆστε τό βιβλίο. Ἀπόψε θά εἰπῶ ὅσα ἐνθυμοῦμαι ἀπέξω*».

Τήν ὕστατη ὥρα τῆς στή γῆ ζωῆς του ἀπομάκρυνε τίς ἀδελφές του καί τούς ἄλλους οἰκείους του καί στραφεῖς ἀπό τό ἄλλο μέρος ἐξέπνευσε ὑποφάλλων τό Δοξαστικό τῆς Ἐνάτης Ὁρας τῶν Θεοφανείων «*Τήν χεῖρα σου τήν ἀψαμένην τήν ἀκήρατον κορυφήν τοῦ δεσπότου μεθ' ἧς καί δακτύλῳ ἡμῖν Αὐτόν καθυπέδειξας, ἔπαρον ὑπέρ ἡμῶν πρός αὐτόν, Βαπτιστά, ὡς παρηρσίαν ἔχων πολλήν καί γάρ μείζων τῶν προφητῶν ἀπάντων ὑπ' αὐτοῦ μεμαρτύρησαι. Τούς ὀφθαλμούς σου πάλιν δέ, τούς τό Πανάγιον Πνεῦμα κατιδόντας ὡς ἐν εἶδει περιστεράς κατελθόν, ἀναπέτασον*

πρός αὐτόν Βαπτιστά, ἴλεων ἡμῖν ἀπεργασάμενος. Καί δεῦρο στῆθι μεθ' ἡμῶν ἐπισφραγίζων τόν ὕμνον καί προεξάρχων τῆς πανηγύρεως». Ἦταν ἡ 2α πρωινή ὥρα τῆς 3ης Ἰανουαρίου. Σημειωτέον ὅτι κατά τό Τυπικό τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπό τῆς 2ας Ἰανουαρίου ἀρχίζουν τά προεόρτια τῆς μεγάλης ἐορτῆς τῶν Φώτων, τά ὁποῖα περιλαμβάνουν τήν παραμονή τῆς ἐορτῆς καί τό ἐν λόγῳ Δοξαστικό, τό ὁποῖο ὁ Ἀναγνώστης ἔρχεται στό μέσο τοῦ Ναοῦ καί τό ἀπαγγέλλει ὀλόκληρο κατά τό ὕφος τοῦ Εὐαγγελίου. Στή συνέχεια τό ψάλλουν ἐναλλάξ κατά στίχο οἱ δύο Χοροί.

Ἐνα χρόνο μετά τό θάνατο τοῦ Παπαδιαμάντη, τό 1912, ἡ «Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη Φέξη» ἐξέδωσε τά «Πασχαλινά Διηγήματά» του, «μετά βιογραφίας καί κριτικοῦ σχολιασμοῦ τοῦ συγγραφέως Ἰ. Ζερβοῦ». Ὁ ἐν λόγῳ κριτικός ἔγραψε μεταξύ ἄλλων:

«Χριστιανός ἐκ πεποιδήσεως, πιστεύων εἰς τά δόγματα τῆς Ὁρθοδοξίας καί συγκινούμενος ἀπό τās τελετάς καί τούς τύπους

αὐτῆς, ἐγνώριζε πλέον παντός ἄλλου νά μεταγγίση τήν πίστιν καί τήν συγκίνησιν του μέσα εἰς τά ἔργα τῆς τέχνης του, πού τά ζωντανεύει ὅλα καί τά φωτίζει καί τά φαιδρύνει τῆς θρησκευτικῆς γαλήνης ἡ χαρά. Πολλά του διηγήματα πλέκονται εἰς παραμονάς καί εἰς ἡμέρας ἑορτῶν καί τά πλεῖστα περιέχουν περιγραφάς ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων, ναΐσκων ἐρημωμένων. Συχνά πρόσωπα τῆς διηγήσεώς του εἶναι ἱερεῖς, ψάλται, καλόγηροι, γυναιῖκες εὐλαβεῖς, συνήθη δέ παρεντιθέμενα ἐπεισόδια εἶναι θρύλοι, παραδόσεις καί συναξάρια θρησκευτικά. Ὅλα αὐτά θαυμασίως συναρμο- λογημένα, δροσερά, ἡμερα, ὡς ἡ ἑλληνική φύσις, γαλήνια, ὡς ἡ θρησκεία τῶν πατέρων μας. Κανείς ποτέ ἀπό τούς πα- λαιούς χρόνους ἕως τώρα δέν ἔφθασε νά περιγράψῃ καί νά ψάλλῃ τήν Ἑλληνικήν Ὁρθοδοξίαν ὄχι ὡς ἰδέαν ἢ ὡς δόγμα, ἀλλ' ὡς κοινωνικόν παράγοντα καί συντελεστήν τοῦ λαοῦ μας καί τοῦ ἔθνους μας ὅσον αὐτός. Καί ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὁ Πα- παδιαμάντης εἶναι ὁ μέγας ραψωδός τῆς Ὁρθοδοξίας».

Καί σέ ἄλλο σημείο τοῦ κριτικοῦ του σημειώματος ὁ Ἰ. Ζερβός σημειώνει, ὅτι ὁ Παπαδιαμάντης ἦταν φίλος τῶν πτωχῶν, τῶν ἀπλοϊκῶν, τῶν ἀδυνάτων, εἰρωνευτής τοῦ πλούτου καί τοῦ ἀξιώματος καί γνώστης τῆς ζωῆς τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ, εἴτε αὐτοῦ πού ἔμενε στή Σκιάθο, εἴτε ἔμενε στό Κλεινόν Ἄστρ. Ὁ Ἰ. Ζερβός ἐπιχειρεῖ νά σκιαγραφήσει τήν προσωπικότητα τοῦ Παπαδιαμάντη μέ ρεαλισμό καί χωρίς φτιασίδια.

Γράφει λ.χ. πῶς τό 1880, ὅταν ὑπηρετήσε ὡς στρατιώτης, ἦταν ἐκτός κλίματος, γι' αὐτό καί πολλές φορές τιμωρήθηκε πειθαρχικά. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ἀνώτεροί του ἀντελήφθησαν, ὅτι εἶχαν νά κάνουν μέ μίαν ἰδιάζουσα φυσιογνωμία καί τόν τοποθέτησαν στό Ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν, ὅπου τόν χρησιμοποίησαν στή μετάφραση τῶν διεθνῶν ναυτικῶν ὄρων... Ἔτσι ἀπηλλάγη τῶν δεσμῶν τῆς ἄλογης πειθαρχίας καί μέχρι τῆς ὀλοκληρώσεως τῆς θητείας του πέρασε ἥρεμα...

Πρός τούς ἀνθρώπους πού δέν γνώριζε καλά ὁ Παπαδιαμάντης ἦταν ἐπιφυλακτικός καί στενοχωριόταν ἀπό τίς φιλο-

φρονήσεις καί τούς ἐπαίνους τους. Ὄταν
στόν κύκλο του προσερχόταν κανένας πού
δέν τόν γνώριζε γινόταν δύσθυμος καί σιω-
ποῦσε. Μιά συνηθισμένη στάση του ἦταν νά

σταυρώνει τά χέρια λίγο κάτω ἀπό
τό στῆθος του καί νά χαμηλώνει
τό κεφάλι, μέ κλίση πρὸς τά ἀρι-
στερά. Ἄλλοτε, ὅταν ἦταν μόνος
καί ἔψελνε σιγά, βαρὺς καί ἀ-
πρόσιτος τότε, συνήδιζε νά ἀκουμ-
πᾶ τό κεφάλι του στό ἀριστερό

του χέρι. Κι ἐνῶ ἀπέφευγε τίς συνανα-
στροφές τοῦ λεγόμενου καλοῦ κόσμου, ὅταν
ἐρχόταν ὑποχρεωτικά σέ ἐπαφή μαζί του
ἦταν εὐγενής καί γλυκομίλητος, «χαρι-
τωμένος ὁμιλητής καί ἀνεκδοτολόγος»,
ὅπως εἶχε χαρακτηρισεῖ. Χαριτωμένη εἶναι
καί ἡ περιγραφή τοῦ Ζερβοῦ, πῶς ὅταν μιά
μορφωμένη καί λογία κυρία ἀπό τό ἐξωτε-
ρικό, δαυμάστρια τοῦ Παπαδιαμάντη, «ἔτυ-
χε» νά τόν γνωρίσει καί τοῦ ἐξέφρασε τήν
ἐπιθυμία νά τόν παντρευτεῖ ἐκεῖνος ἂν καί
ἔρημος τότε καί χωρίς χρήματα καί ταλαι-
πωρημένος χαμογέλασε καί ἀρνήθηκε
εὐγενῶς.

Τή ζωή του γενικά τήν πέρασε ως κοσμοκαλόγερος. Τοῦ ἄρεσαν οἱ μακρές ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας καί νά ψέλνει ὁ ἴδιος. Μόνο ὅταν ἐργάσθηκε στίς ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν, ὡς μεταφραστής, διηγηματογράφος ἢ καί χρονογράφος κέρδιζε ἀρκετά χρήματα, ἕως καί 300-400 δραχμές τόν μήνα... Ὅμως καί τότε ζοῦσε πενιχρά, γιατί τά περισσότερα χρήματα τά ἔστελνε στήν οἰκογένειά του, στή Σκιάδο καί κυρίως γιατί ἦταν ἐλεήμων καί ἀδεξιότατος στήν οἰκονομική διαχείριση.

Ὁ ἴδιος ἔγραψε, ὅτι ὅταν εἶχε 15 δραχμές γιά νά περάσει μιάν ἐβδομάδα δαπανοῦσε τίς 12 τήν πρώτη ἡμέρα καί μέ τίς ἄλλες 3 ἔπρεπε νά περάσει τίς ὑπόλοιπες. Λέγεται ὅτι κάποτε ὁ διευθυντής του στήν ἐφημερίδα Βλ. Γαβριλίδης ἀναγνωρίζοντας τήν προσφορά του, τοῦ εἶπε, ὅτι θά τοῦ κάνει αὐξηση στό μισθό του καί ὁ κύρ Ἀλέξανδρος ἀρνήθηκε, λέγοντας ὅτι τά ὅσα παίρνει τοῦ εἶναι ἀρκετά... Καί ὅταν ἦταν νά τόν τιμήσουν σέ κοινωνική ἐκδήλωση ἐκεῖνος προτίμησε τήν παρέα τοῦ μανάβη τῆς Πλάκας καί τῆς συζύγου του. Ὅχι ἀπό στομπισμό,

ἀλλά ἀπό ἀδιαφορία γιά τά πρόσκαιρα... Ἦταν γενικά γεμάτος καλοσύνη καί ἀγάπη, ἀλλά ἀδέξιος στίς κοινωνικές του σχέσεις καί δέν φρόντιζε ποτέ τήν περιβολή του. Χρειαζόταν πολλές φορές οἱ φίλοι του καί κυρίως ὁ συνώνυμος ἀγαπημένος του ἐξάδελφος Μωραιτίδης, πού ἦταν ἐξαιρετικά τακτικός καί τόν «κηδεμόνευε» ἐπί πολλά χρόνια, νά τόν πάρουν σέ κατάστημα ἐτοιμῶν ἐνδυμάτων γιά νά φορέσει κάτι καινούργιο...

Ὁ Παπαδιαμάντης δέν ἐπιδίωξε οὔτε φήμη, οὔτε ἀξιώματα, οὔτε θέσεις. Ἔζησε στό περιθώριο τῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς καί λογοτεχνικῆς (ἀμφι)λεγόμενης ἐλίτ. Ὅμως ἐνῶ τά πλεῖστα ἀπό τά μέλη αὐτῆς τῆς ἐλίτ ἔχουν ξεχαστεῖ ὁ κύρ Ἀλέξανδρος, ἄν καί πέθανε πρῖν ἀπό 100 χρόνια, μένει πάντα στίς ψυχές τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὡς γνήσιος ἐκφραστής τῆς ψυχῆς του, τῶν ὁραμάτων του, τῆς παράδοσής του καί ἡ μνήμη του θά ὑπάρχει ὅσο θά ὑπάρχει Ἑλληνισμός καί Ὁρθοδοξία. Βέβαια πολλοί κάνουν τό πᾶν νά ξεχαστεῖ. Ἀπό καιρό ἔχουμε φτάσει στό σημεῖο νά χρειάζονται...

μετάφραση τὰ κείμενά του καί οἱ νέοι ἄνθρωποι νά εἶναι ἀποξενωμένοι ἀπό τόν πλοῦτο τοῦ ταλέντου του καί ἀπό τήν πνευματική του ἐμπειρία. Ἄλλά θά ὑπάρχουν πάντα οἱ ἐστίες ἀντίστασης πού δέν θά ἐπιτρέπουν ἡ Παράδοση τοῦ Γένους νά σθησεῖ, ὅσο κι ἂν αὐτό δέν ἀρέσει στούς ὅποιους ἐξουσιαστές αὐτοῦ τοῦ τύπου.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολή μας ἐκδίδει γιά τήν ἐπέτειο αὐτή μιά βεβαιωμένη μαρτυρία πού καταγράφηκε μέ τήν γραφίδα τοῦ πιστοῦ λογοτέχνη, πού ὕμνησε «ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς του καί ἐξ ὅλης τῆς διανοίας του καί ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος του» τό μεγαλεῖο τῆς ἁγιασμένης ζωῆς καί ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας.

Τό γεγονός μέ μορφή διηγήματος δημοσιεύθηκε καί συμπεριλαμβάνεται στά «ΑΠΑΝΤΑ». Ἡ Ἱερά Μητρόπολις μας δανεῖσθηκε τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων «Π. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΟΣ Α.Ε.», Ἀθήναι, τόμος Β΄, σελ. 541-546.

Ὁ λογοτέχνης διηγεῖται ἕνα θαῦμα πού συνέβαινε στό ἀρχαῖο Μοναστήρι τῆς Και-

σαριανῆς πού τιμᾶται στά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου στήν ὀλονύκτια προσευχή τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως.

Περιγράφει ὅτι οἱ συγκεντρωμένοι πιστοὶ μετέβαιναν ἀπό Ναό τῆς Ἀναλήψεως (ὁ Ναός αὐτός ἔχει ἐρειπωθεῖ, σώζεται ἡ κόγχη τοῦ Ἱεροῦ Βήματος) πού βρισκόταν σέ μιά σπηλιά πού εἶχε εὑρεθεῖ τό εἰκονισμα τῆς Θεοτόκου καί ἐκεῖ τελοῦσαν Ἱερά Παράκληση στήν Θεομήτορα καί Μικρό Ἀγιασμό. Τό νερό κατέβαινε τήν ὥρα τῆς Ἀκολουθίας σ' ἓνα λαξεμένο κύλωμα καί πρὶν ὁ ἱερέας βυθίσει τόν Τίμιο Σταυρό στό νερό πού εἶχε συγκεντρωθεῖ ἐμφανιζόταν μιά περιστέρα πού βουτοῦσε τά φτερά της ἐκεῖ. Στή συνέχεια ὅποιος πιστός ἔπινε ἀπό τό ἁγίασμα θεραπεύονταν ἀπό ὅποιαδήποτε ἀσθένεια τόν βασάνιζε.

*Ἐγγραφα στήν Καισαριανή
3 Ἰανουαρίου 2011*

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

Tὴν διήγησιν ταύτην ἤκουσα ἐκ στόματος τῆς κυρᾶ - Ρήνης Ἐλευθέραινας, τοῦ ποτὲ Ροδίτη, σεβασμίας γερόντισσας Ἀθηναίας.

Εἶχαμεν ἓνα χρόνο στεφανωμένοι μὲ τὸν μπαρμπα - Λευδέρη, αὐτὸν ποὺ βλέπεις, καὶ ὅλον τὸν χρόνον δὲν ἔπαυσε νὰ εἶναι ἄρρωστος. Σοῦ ἔχω εἶπει, πῶς μὲ εἶχεν ἐλκύσει μὲ τὰ χὰδια του, ἐνῶ ἦτον αὐτὸς τριαντάρης,

κί ἐγὼ ἤμουν δώδεκα χρονῶν τρελλοκόρι-
τσο, πού νὰ μὴν πήγαινα παραπάνω.

Σὰν ἦτο ἄρρωστος, ἓνα χρόνο καὶ πα-
ραπάνω δὲν τοῦ ἔλειπεν ὁ πυρετός, ὅλη ἡ
γειτονιά, κί οἱ συγγένισσές μου, κί οἱ
κουμπάρες μου, ἔλεγαν, πὼς εἶχε κα-
ταντήσει νὰ γίνῃ φθισικός. Εἶχε χτικιάσει,
μοῦ εἶπαν. Ὡ! συμφορά μου! Γιατροί,
γιάτρισσες, γιατρικά, μαντζούνια, τίποτε δὲν
ὠφέλησαν. Ἡ φτώχεια μᾶς ἔδερνε, νὰ
δουλέψῃ ὁ ἴδιος δὲν μποροῦσε. Ὁ Θεὸς ξέρει
πῶς τᾶφερνα βόλτα, μὲ ψέμματα, μὲ
ἀλήθεια.

Μοῦ εἶπε ἡ κουμπάρα μας μιὰ γνώμη, νὰ
τάξω στὴν Καισαριανή, μεγάλ' ἡ χάρη της,
νὰ σηκωθῶ νὰ τὸν πάω, ἴσως λυπηθῇ ἡ Πα-
ναγία καὶ τὸν κάμη καλά. Χάρες μεγάλες
ἀκούονταν, πὼς γίνονταν τὸν καιρὸ ἐκεῖνο.
Ἐγὼ σὰν τᾶκουσα, νὰ τὶ εἶπα μέσα μου, σοῦ
ξεμολογοῦμαι: «Καλά, ἀνίσως δὲν τὸν κάμη
καλὰ ἡ χάρη της, μπορεῖ, τὸ ἐλάχιστο, νὰ
πεθάνῃ κεῖ δά, νὰ τὸν θάψω στὸ βουνό, γιὰ
νὰ γλυτώσω ἀπὸ ἔξοδα πού δὲν ἔχω, κί ἀπὸ
ἄλλα βάσανα καὶ μπελάδες». Τὸ χειρότερο,
ἐφοβούμουν, ἂν πέθαινε στὸ σπίτι, μὴν

κολλήση τίποτε στὰ ρούχα, καὶ κολλήσω κι' ἐγώ. Ὅλοι μοῦ λέγανε, πὼς τὸ χτικιὸ κολλάει.

Λεφτὸ δὲν εἶχα, οὔτε πολύτιμο κανένα μὲς στὴν κασσέλα μου, ἔξω ἀπ' τὸ δαχτυλίδι τοῦ ἀραββῶνα ποὺ φοροῦσα. Εἶχα μερικὰ χαλκώματα. Ἐπῆρα ἓνα ταψὶ ποὺ εἶχα, καινούργιο, κατακόκκινο, νὰ το, ἐκεῖ βρίσκεται -ἔδειξε πρὸς ἓνα ράφι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν ὀλίγα χάλκινα σκεύη- κι' ἐπῆγα στὴ γειτόνισσά μας τὴν Παναγίνα.

- Κυρία Παναγίνα, πάρε αὐτὸ τὸ ταψὶ ἀμανάτι, νὰ μὲ δανείσης τέσσερα σβάντζικα: θέλω νὰ πάω τὸν ἄνδρα μου, ποὺ τὸν ἔχω ἄρρωστο, στὴ χάρη της, στὴν Καισαριανή, καὶ λεφτὰ δὲν ἔχω.

- Νά, πάρε δύο σβάντζικα, εἶπεν ἡ Παναγίνα, αὐτὰ μοῦ βρίσκονται. Ἄφησε τὸ ταψὶ σου ἐδῶ, καὶ σὰν εὐκολυθῆς, φέρε τὰ δυὸ σβάντζικα, νὰ τὸ πάρης.

Ἐπῆρα τὰ δύο σβάντζικα, ἂν καὶ λίγα μοῦ ἔπεφταν γιὰ τὸ ταξίδι ποὺ ἤθελα νὰ κάμω, ἄφησα τὸ ταψὶ μου, κι' εἶπα κι' εὐχαριστῶ. Ἐκινήσαμε μὲ τὸν ἄνδρα μου, παραμονὴ τῆς Ἀναλήψεως, βράδυ-βράδυ. Στὸ

δρόμο ἤραμα ἕναν καρροτσιέρη, κουμπάρο
μιανῆς συγγένισσάς μου. Τὸν ἐπερικόλεσα
κί ἐπῆρε τὸ Λευθήρη στὸ κάρρο του, τὸν
πλιότερο δρόμο. Ἐγὼ ἐπῆγα μὲ τὰ πόδια.

Ἐνύχτωνε, ὅταν φτάσαμε στὴν Καισα-
ριανή. Πρὶν φτάσουμε στὴν ἐκκλησιά, μέσ'
στὸ ρέμα, ἤραμα ἕνα τσέλιγκα, μ' ἕνα
κοπάδι πρόβατα. Καδίσαμ' ἐκεῖ κοντά, νὰ
ξαποστάσουμε καὶ νὰ σιγουρισθοῦμε, πρὶν
πᾶμε στὴν ἐκκλησιά. Ἡ γυναῖκα τοῦ τσέλιγ-
κα μᾶς εἶδε πὺ καδίσαμε, κί ἤρθε κοντά
μας.

Ὁ Λευθήρης, πὺ ἀπὸ βδομάδες μπροστά
ἦτον κομμένη ἡ ὄρεξή του καὶ δὲν ἔτρωγε
τίποτε, σὰν ἐκαδίσαμε, μοῦ λέει.

– Πείνασα, καὶμένη γυναῖκα. Κόψε μου
λίγο ψωμί.

Τοῦ ἔκοφα ψωμί, κί ἄρχισε νὰ τρώη μὲ
τόσπιν ὄρεξη, πὺ ἀπόρησα κί ἐγὼ. Τοῦ εἶχα
κόψει μικρὴ φέτα, ξεύροντας πὺς δὲν μπο-
ροῦσε νὰ φάη. Στὴ στιγμή τὴν ἔφαγε, καὶ
μοῦ γύρεψε νὰ τοῦ κόψω κί ἄλλο.

Ἡ τσοπάνισσα πὺ ἤρθε κοντά μας μοῦ
λέει.

– Ἄνδρας σου εἶναι, τσούπα; Σὰν ζαμ-

πούνη τὸν γλιέπω... Πίνει γάλα, νὰ σᾶς φέρω;

– Πίνει, εἶπα ἐγώ, γιατί εἶναι ἄρρωστος.

Ἐννοῦσα πὺν ἦτον Τετράδη. Μᾶς ἔφερε ἓνα μεγάλο μπρίκι γεμᾶτο γάλα. Ὁ Λευθήρης ἐβουτοῦσε τὸ ψωμί του μέσα, ἐμάσαε τὶς μπουκιές, κὶ ἐρροφοῦσε τὸ γάλα. Ἐγὼ ἔτρωγα ψωμί καὶ ἐλίές.

Ἡ τσοπάνισσα τότε, σὰν εἶδε πὺν τὸ ψωμί μας ἦτο μπαγιατικό, δύο-τριῶν ἡμερῶν, μᾶς ἔφερε μιὰ μεγάλη πλακόπιττα ἀνεβατή, φρέσκη τῆς ἡμέρας, καὶ μοῦ τὴν ἔδωκε.

– Τί πειράζεις; εἶπα.

Κὶ ἔβαλα τὴν πίττα μὲς στὸ ταγαράκι μου.

Ὁ ἄνδρας τῆς ἦλθε καὶ μᾶς ἔφερε δύο μεγάλα κομμάτια χλωρὸ τυρί, ἀλατισμένο.

– Νά, πάρε, τσούπα, γιὰ νὰ φᾶτε αὔριο, μοῦ λέει. Τὸ πουρνό, πὺν δᾶχουμε σφαχτὰ στὴ σούβλα, περνᾶτ' ἀπ' αὐτοῦ καὶ σᾶς φιλεύω καμμιά πλάτη.

Ἐγὼ ἔβγαλα κάτι πεντάρες πὺν εἶχα, τὰ ρέστα ἀπὸ ἓνα σβάντικο, πὺν τὸ εἶχα χαλάσει, καὶ τοῦ εἶπα νὰ κρατήσῃ ὅ,τι θέλει

για τὸ τυρί. Ἐκεῖνος τὰ ἔσπρωξε πίσω, μὲ τὴν
ράχη τοῦ χεριοῦ του, κί εἶπε.

– Δὲ χρειάζονται λεφτά... Κράτα τα νὰ
κολλήσης καμμιά λαμπάδα τὴ χάρ' τς για
τὸν μορφονιὸ σ', πού εἶναι ζαμπούνης.

– Σὰν παράξενα σοῦ φαίνονται αὐτά; –
ἀπέστρεψεν αἴφνης τὸν λόγον πρὸς ἐμὲ ἢ
ἀφηγήτρια. Τότε ἦτον ἄλλος κόσμος. Οἱ
ἄνθρωποι εἶχαν πόνο, εἶχαν ἀγάπη ἀναμε-
ταξύ τους. Εὕρισκες πολλοὺς καλοὺς
ἀνθρώπους, κί ἐδῶ μέσα, καὶ στὰ βουνα ἔξω.
Τὸ εἶχαν σὲ καλό τους νὰ δίνουνε. Γι' αὐτὸ ὁ
Θεὸς τοὺς εὐλογοῦσε, κί εἶχαν μπερικέτια.
Ἄλλος κόσμος τότε! Ποῦ κεῖνα τὰ χρόνια;

Πήγαμε στὴν ἐκκλησιά, προσκυνήσαμε,
κολλήσαμε μιὰ λαμπαδίτσα. Ὑστερα ὁ
Λευθέρης ἐκάθισε κοντὰ στὴν Ἁγίαν Εἰκόνα,
μέσα στὴν ἐκκλησιά, καὶ σὰν νὰ ἐνύσταξε.
Ἐγὼ ἐβγήκα νὰ πιῶ νερό, στὴν περίφημη,
τὴν ἀθάνατη βρύση...

Ἦτον ὡς τρεῖς ὥρες νύχτα. Δροσιά,
ἀστροφεγγιά, χαρὰ Θεοῦ. Ἐκεῖ ἀντίκρυ, πέρ'
ἀπ' τὰ πλατάνια, στὸ ξέφαντο, εἶχαν ἀρχίσει
νὰ παίζουν λαλούμενα, φλογέρες, νταούλια,
ζουρνάδες, καὶ μερικοὶ εἶχαν στήσει χορό.

Ἐγώ, σάν τρελλοκόριτσο πού ἤμουν ἀκόμα
-εἶχα πανδρευτῆ πολὺ μικρή, καθὼς σου
εἶπα, καὶ τώρα δὲν θὰ ἤμουν παραπάνω
ἀπὸ δεκαεφτά χρονῶν- ξέχασα καὶ ἄνδρα
ἄρρωστο, καὶ τάξιμο, κί ἐκκλησιά, κί ἐπῆγα
ἴσα πρὸς τὸ μέρος πού ἔπαιζαν τὰ λα-
λούμενα κί ἐγινόταν ὁ χορός, γιὰ νὰ κάμω
χάξι.

Ἐστάθηκα ἐκεῖ ὀλίγην ὥρα, ὕστερ'
ἀπόστασα νὰ στέκωμαι, κί ἐκάδισα σταῖ χορ-
ταράκια. Εὔρισκα μεγάλη διασκέδαση. Ἐκεῖ,
ἀκούω ἀπὸ μερικὲς γυναῖκες κάτι φωνές,
πού ἔλεγαν ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη.

- Στὴν Εὔρεσι!... εἶναι ὥρα... πᾶνε στὴν
Εὔρεσι!

- Ἡ Περιτέρα... στὴν Εὔρεσι... στὴν σπη-
λιά.

Ἐκεῖνες πού τὸ ἔλεγαν αὐτό, ἢ μιὰ μὲ τὴν
ἄλλη, εἶχαν ἔρθει τώρα κοντά, ἐκεῖ, στὸ
μέρος πού ἦτον τὸ γλέντι τὸ νυχτερινό, κί
ἐφώναζαν ἄλλες νὰ τίς ἀκολουθήσουν... Κί
ἔφρουγαν ὅλες μαζί, ἢ μιὰ κατόπι τῆς
ἄλλης, κί ἄδειασε πολὺς τόπος. Γυναῖκες
παραπολλές, καὶ καμπόσοι ἄνδρες καὶ παι-

διά, μονοκοπανιά ἔφυγαν ἀπὸ κεῑ πού
ἤμουν, κ' ἄρχισαν νὰ τρέχουν τὸν ἀνήφορο.

Ἐγὼ δὲν ἤξευρα καλὰ τί ἦτον ἡ Εὐρεσι,
καὶ σχεδὸν δὲν εἶχ' ἀκούσει ποτέ μου γιὰ Πε-
ριστέρα. Αὐτὴ τὴ στιγμή θυμήθηκα πού ἡ
κουμπάρα μας, ἐκείνη πού πρώτη μου εἶχε
βάλει στὸ νοῦ γιὰ νὰ τάξω τὴν Καισαριανή,
μου εἶχε πῆ, ὅτι ἡ χάρη της περισσότερο
ἐνεργαίει στὴν Εὐρεσι, πού εἶναι στὴ Σπηλιά,
κ' ὅτι ἐκεῖ κατεβαίνει, τινάζοντας τὰ φτερά
της, μία περιστέρα...

Τότε μία πού μὲ μισογνώριζε, καὶ μᾶς
εἶχε ἰδεῖ ἀρχύτερα μὲ τὸν ἄνδρα μου στὸ
δρόμο, κ' εἶχε καταλάβει πὼς ὁ ἄνδρας μου
ἦτον ἄρρωστος, καθὼς ἐσηκώθηκε νὰ φύγη,
γυρίζει καὶ μου λέει.

Δὲν ἔρχεσαι κ' ἐλόγου σου στὴν Εὐρεσι;...
Πάρε τὸν ἄνδρα σου, κ' ἐλάτε.

Ἐσηκώθηκα ἐγὼ, ἔτρεξα κατὰ τὴ βρύση,
ξαναῆπια νερό, ὕστερα μπαίνω στὴν ἐκκλη-
σιά, καὶ βρίσκω τὸ Λευθήρη, πού τὸν εἶχε
πάρει καλὰ ὁ ὕπνος, δίπλα, στὸ προσκυ-
νητᾶρι πού καθότανε. Ἐπῆγα κοντά, τὸν
ἔσεισα, κ' ἄνοιξε τὰ μάτια.

– Δὲν ξεκολλᾶς ἀπὸ κοντά μου; μου λέει.

Τώρα ἐγὼ λιανονυστάζω. Σύρε ἔξω στὴ
βρύση νὰ πάρης τὸν ἀέρα σου.

– Πᾶμε στὴν Εὐρεσι τοῦ Λέω!

– Στὴν Εὐρεσι; ...τί Εὐρεσι;

Τὸν ἔσεισα πάλι, τὸν ἐτράβηξα βιαστικὰ
μὲ τὸ χέρι μου, καὶ τὸν ἐσήκωσα. Τότε μοῦ
εἶχε ἔρθει ἡ στόχαση, πὼς ἔπρεπε νὰ κάμω
γλήγορα, γιὰ νὰ προφτάσω τ' ἀσκέρι ποὺ
ἔτρεχε τὸν ἀνήφορο, γιατί δὲν ἤξευρα ἂν
ἦτον πολὺ κοντὰ ἢ μακριά, καὶ τὸν δρόμο
ἐγὼ δὲν τὸν ἤξευρα. Ἐπειτα, ἔπρεπε νὰ
προφτάσω νὰ ἰδῶ τὴν Περιστέρα, καθὼς μι-
σοθυμούμουν, ποὺ μοῦ εἶχε πεῖ ἡ κουμπάρα,
πὼς τίναξε τὰ φτερά.

Ἔσυρα τὸν Λευδέρη κι' ἐβγήκαμε ἀπ' τὸ
μοναστήρι.

– Ἡ χάρη της, τοῦ εἶπα, θὰ σὲ κάμη
καλά.

Ἐκινήσαμε, καταπόδι σ' ἄλλους, ποὺ τοὺς
βλέπαμε νὰ τρέχουν μπροστά. Ἦταν μεσάνυ-
χτα. Περπατήσαμε κάμποσο ἀνήφορο, καὶ
σὲ λίγην ὥρα φτάσαμε στὴ σπηλιά.

Ἦτον μία σπηλιὰ ὠραία, στὸν βράχο τὸν
θεόρατο, μὲ χρῶμα σταχτερό, ποὺ ἔσταζε
δροσιές ὀλόγυρα. Μοσχοβολοῦσε ὁ τόπος

ἀπὸ θυμάρια, ἀπὸ σκοίνους κι' ἀγριοδυόσμο.
Κόσμος ἓνα πλῆθος, γυναῖκες ἓνα σωρό,
ἄνδρες πολλοὶ καὶ παιδιὰ ἓνα μελίσι, ἄλλοι
ὄρδοί, ἄλλοι καθισμένοι, μερικοὶ ἄρρωστοι
ἀπὸ διάφορες ἀσθένειες, μισεροὶ καὶ σακα-
τεμμένοι, βρίσκονταν ἐκεῖ, κι' ἔκαναν τὸν
σταυρό τους. Ἐνας παπᾶς μὲ τὸ πετραχήλι
ἔστεκε στὴ μέση· εἶχε κάμει Παράκληση, καὶ
τώρα ἦτον στὸ τέλος. Ἐψελναν «Τὴν πᾶσα
ὀλπίδα μου», κι' ἔκαναν μετάνοιες. Σὰν εἶπε
τὸ «Δί' αὐκῶν» ὁ παπᾶς, πάλι ἄρχισε νὰ
φέλνη ἀγιασμό, μέσα σὲ μιὰ λεκάνη μεγάλη,
σὰν κολυμβήθρα, φυσικὰ φτιασμένη στὸ
βράχο, θεόχτιστη, ὡς φαίνεται.

Σὰν ἄρχισε ὁ ἀγιασμός, οἱ γυναῖκες
ἐψιδύριζαν ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη.

– Ἡ Περιστέρα... τώρα δὰ φανῆ!

– Τώρα δὰ κατεβῆ ἡ Περιστέρα!

– Νὰ τώρα... τώρα δὰ βγῆ ἡ Περιστέρα.

Σὲ λίγην ὥρα, κοντὰ στὸ τέλος τοῦ Ἀγια-
σμοῦ, τὴν στιγμή πού ἤθελε νὰ βαφτίσῃ ὁ
παπᾶς τὸ Σταυρὸ στὴ λεκάνη, ἀκούστηκ'
ἔξαφνα ἓνα φρου-φρού, κι' ἐβόιξ ἡ σπηλιά,
κι' ἐπαρουσιάστηκε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ ὅσην
ὥρα σᾶς τὸ λέγω, ἓνα ὠραῖο πουλί, μιὰ πε-

ριστέρα, με ἄσπρα καὶ σταχτιά καὶ χρυσὰ φτερά, κί ἐρτερούγιασε φροστ!... φροστ!... κί ἐτίναξε τὰ φτερά της, κί ἐχτύπησε με τὰ φτερά της τὸ νερό, πὸ ἦταν στὴ λεκάνη τοῦ Ἀγιασμοῦ, κί ἀμέσως ἔγινε ἄφρανη... Γιά δυὸ - τρεῖς στιγμές ἐξακολουδοῦσε, ἀπ' τὸ δόλο τῆς σπηλιᾶς, νὰ πέφτη νερὸ μες στὴ λεκάνη, ὕστερα ἔπαψε. Ὁ κόσμος ἐκύτταζε χωρὶς φωνή, χωρὶς πνοή... Ὑστερα μονομιᾶς ἀπὸ πολλῶν τὰ στήδια ἐβγῆκε ἕνας «Μέγας εἶ, Κύριε!» καὶ δυὸ τρεῖς χωριάτισσες εἶπαν «Χριστὸς δὲ σὲρ - Μαρία! Χριστὸς δὲ σὲρ - Μαρία».

Τὴν ἴδια στιγμὴ ἐβούτηξ' ὁ παπᾶς τὸ Σταυρό, κί ἔφαλε «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου», κί ὕστερα ὅλος ὁ λαός, παιδιά, ἄνδρες γυναῖκες, ἔπεσαν με τὰ μοῦτρα στὴν ἀγιαστούρα τοῦ παπᾶ καὶ μέσα στὴ λεκάνη, κί ἔπαιρναν ἀγίασμα με τὰ φλασκιά τους, με τὰ τασάκια τους, κί ἔπιναν, κί ἐξεφωνοῦσαν «Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι!».

Μὲ πολὺν κόπο, ἐπῆρα κί ἐγὼ ἀράδα, κί ἔσυρα σπρώχοντας με ὅλη τὴ δύναμή μου τὸ Λευδέρη ἀπ' τὸ μπράτσο, κί ἀπ' τὶς πλάτες, καὶ μπορέσαμε με πολλὰ βάσανα

νὰ πλησιάσουμε τὸν παπᾱ, καὶ μᾶς φώτισε
μὲ τὴν ἀγιαστούρα του· ὕστερα ἔσκυφα μὲ
τὸ στόμα κι' ἦπια ἀγίασμα, ὕστερα ἐγέμισα
τις δυὸ φουῦχτες καὶ τὶς ἔφερα στὸ στόμα
τοῦ ἀνδρός μου νὰ πιῇ. Ἦτον δροσερό,
γλυκὸ νερό, ἀγίασμα· εἶχε μιὰ δροσοῦλα καὶ
μιὰ μοσχοβολιὰ πὺ δὲν ξανάγινε.

Κατόπι γυρίσαμε πάλι, μὲ ὄλο τὸ μελίσι
μαζύ, κι' ἐφτάσαμε στὴν ἐκκλησιά.

Τὸ πουρνό, ἀφοῦ ἐλειτουρηθήκαμε, δὲν
ξεχάσαμε νὰ περάσουμε ἀπ' τὸ μέρος ὅπου
εἶχε τὴ στάνη του προσωρινὰ ὁ ψεβραδυνός
ὁ τσέλιγκας.

Μᾶς ἔδωκε γάλα, γιαούρτι, χλωρὸ τυρί
ὕστερα σὰν ἐψήθηκαν τ' ἀρνιά, μᾶς ἐφίλεψε
ἕνα μεγάλο κομμάτι ἀπὸ παγιδία, κι' ἀπὸ
πλάτη, κι' ἐξεφραντώσαμε. Μιὰ φαμίλια ἀπ'
τὴν Πλάκα, πὺ κάθισαν ἐκεῖ κοντὰ νὰ ξε-
φραντώσουν, μᾶς ἐγνώριζαν· μᾶς ἔστειλαν
ἕνα φλασκὶ γεμᾶτο κρασί, κι' ἦπιαμε στὴν
ὕγειά τους.

Περάσαμε πολὺ καλὰ ὀλημέρα. Τὸ
βράδου γυρίσαμε στὸ σπίτι μας. Στὴ στράτα
πὺ γυρίζαμε δὲν εἶχε νυχτώσει ἀκόμα πολὺ,
καὶ βλέπω ἕνα μικρὸ κομπόδεμα χάμου.

Σκύφτω, τὸ μαζεύω, τ' ἀνοίγω καὶ βλέπω
πὸ εἶχε μέσα τρία σβάντζικα.

Ἡ φαμίλια ἢ Πλακιώτικη, πὸ μᾶς εἶχε
φιλέφει τὸ κρασί, μία γυναῖκα μὲ τὸν ἄνδρα
της καὶ μὲ δυὸ παιδιά, εἶχαν ξεκινήσει κι'
ἐκεῖνοι πεζοὶ ὀλίγο μπροστὰ ἀπὸ μᾶς, κι'
εἶχαν προσπεράσει ὡς μία τουφεκιά τόπο.
Κατ' ἀρχὰς ἔκαμα νὰ βάλω τὸ κομπόδεμα
στὴν τσέπη μου, ὕστερα εἶπα' «κί' αὐτοὶ
φτωχοὶ σὰν ἐμᾶς εἶναι, μὴν τοὺς ἔπεςε, κί'
εἶναι κρίμα νὰ τὸ κρατήσω», τοὺς φωνάζω.

– Μὴ σᾶς ἔπεςε κανένα κομπόδεμα; Τί
λογῆς ἦτον καὶ πόσα λεπτὰ εἶχε μέσα;

Ἐψάχτηκαν.

– Ὅχι, μοῦ εἶπαν' δὲν μᾶς ἔπεςε τίποτε...

Τότε εἶπα κί' ἐγώ, μπορεῖ ν'ἄπεςε καμ-
μιανῆς πὸ ν'ἄχη τὸν τρόπο της' κισμέτι
ἦταν' ἄς τὸ κρατήσω.

Ὁ Λευθέρης ἦτον πολὺ καλλίτερα. Ἐγύρι-
σε ὄλο τὸ δρόμο μὲ τὰ πόδια. Ἡ ὄψη του
ἐκαλλιτέρεψε πολὺ. Εἶχε γυρίσει ἢ ὄρεξή του,
κί' ἔφραε κί' ἤπιε καλὰ στὸ πανηγύρι. Σὲ
λίγον καιρὸ ἔγινε καλά, ἐδυνάμωσε, κί' ἔζη-
σε, κί' εἶναι τώρα ὀγδοντάρης, ὅπως τὸν
βλέπεις.

Τὸ πρῶτὴ τῆς ἄλλης ἡμέρας πηγαίνω
στὴν Παναγίνα τὴν γειτόνισσα.

– Νά, πάρε, κυρὰ Παναγίνα, τὰ δυὸ
σβάντζικὰ σου καὶ δῶσε μου τ' ἀμανάτι μου.

Εἶχα χαλάσει τὸ ἓνα σβάντζικο ἀπ' τὰ δυὸ
ποῦ μὲ εἶχε δανείσει, ἔκαμα ὅλα τὰ ἔξοδα τοῦ
ταξιδιοῦ, ἔφαγα καὶ ἤπια καλά, ἔφερα καὶ
δυὸ μεγάλα κομμάτια τυρὶ στὸ σπίτι, καθὼς
καὶ μισὸ καρβέλι ἀπὸ μαῦρο ψωμὶ χωριάτι-
κο, ἔδωσα τὰ δυὸ σβάντζικα τὰ δανεικὰ, καὶ
μοῦ περίσσευσαν καὶ δυὸ ἀκόμα σβάντζικα.

– Νά, πάρ' το κυρὰ Λευδέραινα, τὸ ταψί
σου, μοῦ λέει ἡ Παναγίνα, ἀφοῦ ἐπῆρε τὰ
δύο σβάντζικα.

Ἐπῆρα τὸ ταψί μου, καὶ νάτο αὐτὸ εἶναι!
Βρίσκειτ' ἀκόμα, ὕστερ' ἀπὸ σαρανταοχτὼ
χρόνια.

Ἐσηκώθη, ὕψωσε τὴν χεῖρα εἰς τὸ ράφι,
καὶ μοῦ ἐπαρουσίασε χάλκινον ἀγγεῖον πα-
λαιόν, ὀλίγον τρύπιον εἰς τὴν μίαν ἄκρην.

